

El gran escenari

Com s'explica que un grup reduït de persones, amb recursos limitats, que es reunien en uns pocs bars, restaurants, galeries i cases particulars, aconseguissin associar el seu moviment artístic a la idea d'avantguarda i convertir-lo en un referent per a la posteritat? Probablement, s'explica per París. Aquest és el punt de vista de l'exposició «París i els surrealistes». Aquesta és la perspectiva des de la qual es ressegueix la història d'un corrent artístic que va determinar en bona part el concepte d'avantguarda i que, per tant, ha condicionat la interpretació de l'art del segle xx fins als nostres dies. Certament, hi havia persones amb poder cultural, com André Breton, sense les quals potser hauria estat més difícil l'èxit del grup com a moviment per a la història. Però, ¿hauria estat possible en una ciutat distinta a París? París ha tingut sempre una capacitat excepcional de manufacturar productes culturals fins a convertir-los en etiquetes de valor universal. I el surrealisme és, en aquest sentit, un dels seus moments estel·lars.

La iconografia surrealista està inscrita en l'imaginari cultural contemporani. S'han fet moltes exposicions, algunes d'elles gairebé exhaustives, sobre el treball d'aquests artistes. Perquè el surrealisme, fins i tot essent fruit de les relacions de grup, és un treball d'autor en el qual cada personatge té un paper singular i destacat, ben lluny de qualsevol discurs sobre la desaparició del subjecte. El que el CCCB aporta és un exercici de canvi de la mirada. Per entendre l'encreuament entre l'imaginari de la ciutat i el d'uns creadors. I per llegir millor l'impacte del surrealisme en l'art contemporani. Els surrealistes van tocar aspectes decisius de l'ideari de les avantguardes: la reflexió sobre la forma, l'actitud davant l'obra d'art, la relació entre art i vida, la incidència en canvis de conductes i capteniments. Les seves respostes van adquirir paradoxalment un cert caràcter canònic. I van marcar els camins de creació i de lectura en l'art contemporani.

L'exposició dibuixa un recorregut sobre les distintes temàtiques que el surrealisme va tractar i, de vegades, va obrir. És una mirada transversal sobre el moviment, que reitera –i remarca– la varietat de mitjans d'expressió que els surrealistes van emprar. Certament, en el llenguatge d'avui diríem que el surrealisme va ser un corrent artístic multimèdia. Damunt el teló de fons de tot plegat, els anys convulsos –i sovint inconscients– de l'Europa d'entreguerres, durant els quals el surrealisme va agafar embranzida, en un procés de llarga projecció que va començar el 1919 i va donar els seus darrers resultats a mitjan anys seixanta. París va ser el gran escenari del surrealisme i, alhora, el surrealisme ha estat una decoració canviant que sempre acompanyarà aquesta ciutat.